

Phẩm 20: QUÁN VỀ NHÂN QUẢ
(Gồm 24 kệ)

Hỏi: Các nhân duyên hòa hợp có quả sinh ra, nên biết quả ấy từ các duyên hòa hợp mà có?

Đáp:

Kệ 1:

*Nếu các duyên hòa hợp
Mà có quả sinh ra
Trong hòa hợp đã có
Cần gì hòa hợp sinh.*

Nếu cho các nhân duyên hòa hợp mà có quả sinh thì quả ấy trong hòa hợp đã có sẵn mà lại từ hòa hợp sinh, là không đúng. Vì sao? Vì quả trước đã có định thể, thì không thể từ hòa hợp sinh.

Hỏi: Trong các duyên hòa hợp tuy không có sẵn quả, nhưng quả từ các duyên sinh, có lỗi gì?

Đáp:

Kệ 2:

*Nếu các duyên hòa hợp
Trong ấy không có quả
Làm sao từ các duyên
Hòa hợp mà sinh quả.*

Nếu nói: “Trong các duyên hòa hợp không có quả, mà từ hòa hợp có quả sinh”, là không đúng. Vì sao? Vì nếu vật gì không có tự tánh, vật ấy không bao giờ sinh được.

Lại nữa,

Kệ 3:

*Nếu các duyên hòa hợp
Trong ấy đã có quả
Trong hòa hợp phải có
Nhưng thật không có được.*

Nếu từ trong các duyên hòa hợp đã sẵn có quả, vậy nếu quả ấy là sắc thì mắt có thể thấy, nếu quả ấy là phi sắc thì ý có thể biết, nhưng kỳ thật trong hòa hợp không thể có quả, nên mắt và ý không thể thấy biết. Thế nên nói trong các duyên hòa hợp có quả, là không đúng.

Lại nữa,

Kệ 4:

Nếu các duyên hòa hợp

*Trong đó không có quả
Thế thì các nhân duyên
Đồng với phi nhân duyên.*

Nếu nói trong các nhân duyên không có quả, vậy nhân duyên đồng với phi nhân duyên, như sữa làm nhân duyên cho lạc, nếu trong sữa không có lạc, thì trong nước cũng không có lạc, như vậy sữa và nước đồng nhau, không nên nói lạc từ sữa mà ra. Thế nên nói trong các duyên hòa hợp trước không sẵn có quả, là không đúng.

Hỏi: Nhân làm nhân cho quả xong thì diệt, nhưng mà có nhân, thì quả mới sinh. Nên không mắc lỗi như vậy?

Đáp:

Kệ 5:

*Nhân làm nhân cho quả
Làm nhân rồi thì diệt
Nhân ấy có hai thể
Làm nhân, làm xong diệt.*

Nếu nói nhân làm nhân cho quả xong thì diệt, thì cái nhân ấy có hai cá thể: Một là: làm nhân cho quả. Hai là: làm nhân xong thì diệt, việc ấy không đúng. Vì một pháp mà có hai cá thể, nên nói nhân làm nhân cho quả rồi diệt, là không đúng.

Hỏi: Nếu cho nhân không làm nhân cho quả xong mà diệt, nhưng cũng có quả sinh, thì có lỗi gì?

Đáp:

Kệ 6:

*Nếu nhân không cùng quả
Làm nhân xong rồi diệt
Nhân diệt mà quả sinh
Thì quả ấy không nhân.*

Nếu nhân không làm nhân cho quả xong mà diệt, nhân diệt rồi mà có quả sinh, thì quả ấy là quả không có nhân. Việc ấy không đúng. Vì sao? Vì hiện thấy hết thấy quả, không có quả nào là quả không có nhân. Thế nên ông nói nhân không làm nhân cho quả xong mà diệt, cũng có quả sinh là không đúng.

Hỏi: Ngay khi các duyên hòa hợp mà có quả sinh, có lỗi gì?

Đáp:

Kệ 7:

*Nếu khi các duyên hợp
Mà có quả sinh thì*

*Sinh và cái được sinh
Cùng có trong một lúc.*

Nếu ngay khi các duyên hợp có quả sinh, thì chủ thể sinh và cái được sinh cùng có trong một lúc, việc ấy không đúng. Vì sao? Vì như cha con không thể sinh trong một lúc. Thế nên nói ngay khi các duyên hòa hợp có quả sinh, việc ấy không đúng.

Hỏi: Nếu trước đã có quả sinh rồi sau các duyên hòa hợp có lỗi gì?

Đáp:

Kệ 8:

*Nếu trước có quả sinh
Rồi sau các duyên hợp
Thế thì lia nhân duyên
Gọi là quả không nhân.*

Nếu khi các duyên chưa hợp mà trước đã có quả sinh, thì việc ấy không đúng. Vì quả ấy tách lia nhân duyên, quả ấy là quả không có nhân. Vì thế ông nói khi các duyên chưa hợp mà trước đã sinh quả thì việc ấy không đúng.

Hỏi: Nhân diệt biến làm quả, có lỗi gì?

Đáp:

Kệ 9:

*Nếu nhân biến làm quả
Tức nhân đi đến quả
Đó là nhân sinh trước
Đã sinh rồi lại sinh.*

Nhân có hai thứ: Một là nhân sinh trước. Hai là nhân và quả cũng sinh một lần. Nếu nhân diệt biến làm quả, thế nên nhân sinh trước, có thể trở lại sinh nữa. Nên việc ấy không đúng. Vì sao? Vì vật đã sinh không thể lại sinh nữa. Nếu cho chính nhân biến làm quả, cũng không đúng. Vì sao? Vì nếu nhân chính là quả rồi, thì không gọi là biến, nếu biến thì không gọi chính là:

Hỏi: Nhân không diệt hết, chỉ diệt trên danh tự, nên tự thể của nhân biến làm quả, như nắm đất biến làm bình, chỉ mất cái tên nắm đất, mà lại sinh cái tên bình?

Đáp: Nắm đất diệt trước rồi mà có bình sinh ra, không gọi là biến. Lại tự thể nắm đất không chỉ sinh ra bình, mà bồn, chậu v.v... cũng đều từ nắm đất sinh ra. Nếu nắm đất chỉ có cái tên thì không thể biến làm bình, biến là như sữa biến làm lạc. Thế nên ông nói tên của nhân tuy

diệt, mà lại biến làm quả. Việc ấy không đúng.

Hỏi: Nhân tuy diệt mất, mà có thể sinh quả, thế nên có quả, không có lỗi như vậy?

Đáp:

Kệ 10:

*Làm sao nhân diệt mất
Mà có thể sinh quả
Lại nếu nhân trong quả
Thì làm sao sinh quả.*

Nếu nhân diệt rồi thì làm sao sinh quả, nếu nhân không diệt mà vẫn hợp với quả, thì làm sao có thể lại sinh quả nữa.

Hỏi: Khắp trong nhân ấy có quả nên quả sinh?

Đáp:

Kệ 11:

*Nếu khắp nhân có quả
Thì còn sinh quả gì
Nhân thấy, không thấy quả
Cả hai đều chẳng sinh.*

Nếu trong nhân không thấy có quả, còn không thể sinh quả, huống gì trong nhân thấy có quả. Nếu trong nhân tự không thấy có quả, thì không thể sinh quả. Vì sao? Vì nếu trong nhân không thấy có quả, thì quả không tùy theo nhân. Lại trong nhân trước chưa có quả thì làm sao sinh quả, nếu trong nhân trước thấy có quả, thì không thể lại sinh quả nữa, vì đã có rồi.

Lại nữa,

Kệ 12:

*Nếu nói nhân quá khứ
Đối với quả quá khứ
Quả vị lai, hiện tại
Hoàn toàn không hòa hợp.*

Kệ 13:

*Nếu nói nhân vị lai
Đối với quả vị lai
Quả hiện tại quá khứ
Hoàn toàn không hòa hợp.*

Kệ 14:

*Nếu nói nhân hiện tại
Đối với quả hiện tại*

*Quả vị lai quá khứ
Hoàn toàn không hòa hợp.*

Quả quá khứ không hợp với nhân quá khứ vị lai hiện tại, quả vị lai không hợp với nhân vị lai hiện tại quá khứ, quả hiện tại không hợp với nhân hiện tại vị lai quá khứ. Như vậy ba thứ quả không bao giờ hợp với nhân quá khứ vị lai hiện tại.

Lại nữa,

Kệ 15:

*Nhân quả không hòa hợp
Nhân làm sao sinh quả
Nếu nhân quả hòa hợp
Nhân làm sao sinh quả.*

Nếu nhân và quả không hòa hợp thì không có quả, nếu không có quả thì làm sao nhân có thể sinh quả. Nếu cho nhân và quả hòa hợp, thì nhân có thể sinh quả, cũng không đúng. Vì sao? Vì nếu quả ở trong nhân thì trong nhân đã có quả, làm sao lại sinh quả.

Lại nữa,

Kệ 16:

*Nhân rỗng không không quả
Thì làm sao sinh quả
Nhân không rỗng không quả
Thì làm sao sinh quả.*

Nếu trong nhân không có quả, vì không có quả nên nhân ấy trống không, làm sao nhân ấy sinh ra quả. Như người không mang thai làm sao có thể sinh con. Nếu trong nhân trước đã có quả, quả đã có rồi nên không thể lại sinh quả.

Lại nữa, nay sẽ nói quả:

Kệ 17:

*Quả chẳng rỗng chẳng sinh
Quả chẳng rỗng chẳng diệt
Vì quả chẳng rỗng không
Nên chẳng sinh chẳng diệt.*

Kệ 18:

*Quả rỗng không, chẳng sinh
Quả rỗng không, chẳng diệt
Vì quả là rỗng không
Nên chẳng sinh chẳng diệt.*

Nếu quả chẳng trống không thì không thể sinh, không thể diệt. Vì

sao? Vì nếu quả đã quyết định có ở trong nhân rồi thì không cần phải sinh nữa. Vì sinh không có, nên diệt cũng không có. Như thế vì quả chẳng trống không nên không sinh không diệt. Nếu cho vì quả trống không nên có sinh có diệt, cũng không đúng. Vì sao? Vì nếu quả trống không tức là không có, thì làm sao có sinh diệt. Thế nên nói vì quả trống không nên không sinh không diệt.

Lại nữa, giờ đây lấy một và khác để phá nhân quả.

Kệ 19:

*Nhân và quả là một
Việc ấy quyết không đúng
Nhân và quả khác nhau
Việc ấy cũng không đúng.*

Kệ 20:

*Nếu nhân quả là một
Thì sinh được sinh một
Nếu nhân quả là khác
Thì nhân đồng phi nhân.*

Kệ 21:

*Nếu quả quyết có tánh
Thì nhân làm sao sinh
Nếu quả quyết không tánh
Thì nhân làm sao sinh.*

Kệ 22:

*Nhân không sinh ra quả
Thì không có tướng nhân
Nếu không có tướng nhân
Thì cái gì sinh quả.*

Kệ 23:

*Nếu do các nhân duyên
Mà có hòa hợp sinh
Hòa hợp chẳng tự sinh
Làm sao sinh ra quả.*

Kệ 24:

*Vì thế quả chẳng từ
Duyên hợp, chẳng hợp sinh
Nếu như không có quả
Chỗ nào có pháp hợp.*

Pháp hòa hợp từ các duyên sinh, chứ không thể sinh ra từ tự thể

nó. Như vậy tự thể của pháp hòa hợp không có nên làm sao có thể sinh quả. Thế nên quả không từ các duyên hòa hợp sinh, cũng không từ không hòa hợp sinh. Nếu không có quả, thì chỗ nào có pháp hòa hợp.
